

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 30/2014-66

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. januára 2014 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť B. S., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tos 45/2013 a jeho uznesením zo 14. augusta 2013 a postupom Okresného súdu Zvolen v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Nt 3/2013 a jeho uznesením z 21. júna 2013, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť B. S. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. októbra 2013 doručená sťažnosť B. S. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6

ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tos 45/2013 a jeho uznesením zo 14. augusta 2013 (ďalej aj „napadnuté uznesenie krajského súdu“) a postupom Okresného súdu Zvolen (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Nt 3/2013 a jeho uznesením z 21. júna 2013 (ďalej aj „napadnuté uznesenie okresného súdu“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom okresného súdu sp. zn. 2 T 223/2009 z 5. októbra 2011 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 3 To 206/2011 zo 14. decembra 2011 uznaný za vinného zo spáchania zločinu nedovolennej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. b), c) a d) Trestného zákona ako účastník podľa § 21 ods. 1 písm. d) Trestného zákona, za čo mu bol okrem iného uložený súhrnný trest odňatia slobody vo výmere sedem rokov za použitia ustanovenia § 172 ods. 1, § 36 písm. j), § 42 ods. 1, § 41 ods. 2 (tzv. „asperačná zásada“) a § 39 ods. 1 a 3 písm. e) Trestného zákona.

Návrhom doručeným okresnému súdu 12. februára 2013 sa sťažovateľ domáhal povolenia obnovy konania, pričom za skutočnosť súdu skôr neznámu považoval nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012, ktorým bol vyslovený nesúlad tzv. „asperačnej zásady“ (§ 41 ods. 2 Trestného zákona slová v texte za bodkočiarkou) s čl. 1 ods. 1 ústavy. Okresný súd uznesením sp. zn. 5 Nt 3/2013 z 21. júna 2013 návrh sťažovateľa na povolenie obnovy konania zamietol, keďže nezistil splnenie podmienok obnovy konania podľa § 394 ods. 1 Trestného poriadku.

Okresný súd v napadnutom uznesení najmä uviedol:

«Podľa § 394 ods. 1 Trestného poriadku obnova konania, ktoré sa skončilo právoplatným rozsudkom alebo právoplatným trestným rozkazom, sa povolí, ak vyjdú najavo skutočnosti alebo dôkazy súdu skôr neznáme, ktoré by mohli same osebe alebo v spojení so skutočnosťami a dôkazmi už skôr známymi odôvodniť iné rozhodnutie o vine alebo vzhľadom na ktoré by pôvodne uložený trest bol v zrejmom nepomere k závažnosti

činu alebo k pomerom páchatel'a, alebo uložený druh trestu by bol v zrejmom rozpore s účelom trestu, alebo vzhľadom na ktoré upustenie od potrestania alebo upustenie od uloženia súhrnného trestu by bolo v zrejmom nepomere k závažnosti činu alebo k pomerom páchatel'a, alebo by bolo v zrejmom rozpore s účelom trestu.

Konanie o povolení obnovy konania sa obmedzuje na zistenie, či vyšli najavo skutočnosti alebo dôkazy uvedené v citovanom ustanovení. V konaní o povolení obnovy konania nemôže súd preskúmať, či sa súd pri rozhodovaní vyrovnal so všetkými okolnosťami a s obhajobou odsúdeného, či rešpektoval zásadu bezprostrednosti a ústnosti pri dokazovaní, a pod. V konaní o povolení obnovy nemôže súd preskúmať vecnú správnosť rozsudku vydaného v základnom konaní. Toto konanie sa v zmysle § 394 ods. 1 Trestného poriadku obmedzuje predovšetkým na riešenie otázky, či návrh na povolenie obnovy konania obsahuje skutočnosti alebo dôkazy, ktoré sú pre súd nové, skôr neznáme. Pri obnove konania sa rozhoduje, či nové skutočnosti a dôkazy súdu skôr neznáme, ktoré vyšli najavo až po právoplatnosti pôvodného rozsudku, môžu odôvodniť iné rozhodnutie, než aké bolo urobené v pôvodnom konaní. Povinnosťou súdu v konaní o povolení obnovy konania je teda skúmať správnosť právoplatného rozsudku súdu v tom rozsahu, či nové skutočnosti alebo dôkazy sú také závažné, že odôvodňujú zásah do právoplatnosti a nezmeniteľnosti rozsudku vydaného súdom v pôvodnom konaní.

Dňa 21. 12. 2012 bol v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod číslom 428/2012 publikovaný nález ÚS SR sp. zn. PL. ÚS 106/2011 zo dňa 28. 11. 2012. V zmysle uvedeného nálezu dňa 21. 12. 2012 stratilo účinnosť ustanovenie § 41 ods. 2 Trestného zákona v časti „súd uloží páchatel'ovi trest nad jednu polovicu takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody“.

Podľa § 41b ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZOÚS“) ak súd v trestnom konaní vydal na základe právneho predpisu, ktorý neskôr stratil účinnosť v zmysle čl. 125 Ústavy, rozsudok, ktorý nadobudol právoplatnosť, ale nebol vykonaný, strata účinnosti takého právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého ustanovenia je dôvodom obnovy konania podľa ustanovení Trestného poriadku.

V prvom rade súd považuje za potrebné vyjasniť vzťah ustanovenia § 41b ods. 1 ZOÚS a ustanovenia § 394 ods. 1 Trestného poriadku. Podľa názoru súdu ustanovenie

§ 394 ods. 1 Trestného poriadku je vo vzťahu k ustanoveniu § 41b ods. 1 ZOÚS ustanovením *lex specialis*. V opačnom prípade, keby sme vychádzali čisto z ustanovenia § 41b ods. 1 ZOÚS, ako dôvodu na povolenie obnovy konania, dostali by sme sa do právneho stavu, keby sa obnova konania povoľovala nie podľa príslušných ustanovení upravujúcich inštitút obnovy konania v zmysle § 393 a nasl. Trestného poriadku, ale podľa ustanovenia iného právneho predpisu. Takéto prísne formalistické chápanie právnej normy (§ 41b ods. 1 ZOÚS) a jej aplikovanie na obnovu konania by nútilo konajúci súdu obchádzať ustanovenie § 394 ods. 1 Trestného poriadku, a neskúmať tak splnenie druhej podmienky prezumovanej v tomto ustanovení, a to napriek tomu, že § 41b ods. 1 ZOÚS priamo odkazuje na postup súdu podľa príslušných ustanovení Trestného poriadku upravujúcich obnovu konania. Týmto postupom by bola súdu odňatá možnosť dispozičného rozhodovania o mimoriadnom opravnom prostriedku, možnosť (a zároveň povinnosť) rozhodnúť nezávisle a nestranne, rešpektujúc zásadu individuálnej trestnej zodpovednosti. Podľa názoru súdu v konaní o povolení obnovy konania musí súd vždy skúmať, či sú splnené všetky podmienky obnovy uvedené v § 394 ods. 1 Trestného poriadku, pretože len v prípade, že sú tieto splnené kumulatívne, môže súd rozhodnúť o povolení obnovy konania. Je nepochybné, že rozhodnutie ÚS SR je skutočnosťou súdu skôr neznámou, ktorá má za následok splnenie prvej podmienky pre povolenie obnovy konania v zmysle § 394 ods. 1 Trestného poriadku, avšak bez ďalšieho sama o sebe nemôže byť podkladom pre rozhodnutie súdu o povolení obnovy konania. Súd preto v prejednávanom prípade skúmal, či táto nová skutočnosť (nález ÚS SR) môže mať za následok priaznivejšie rozhodnutie pre odsúdeného vo vzťahu k uloženému trestu (či je teda povolenie obnovy konania z hľadiska primeranosti uloženého trestu opodstatnené, alebo nie).

Z vyššie uvedeného je potom zrejmé, že nález ÚS SR je novou skutočnosťou súdu skôr neznámou (čím je splnená prvá podmienka uvedená v § 394 ods. 1 Trestného poriadku), pričom pre povolenie obnovy konania bolo v prejednávanom prípade nutné zistiť, či vzhľadom na stratu účinnosti časti ustanovenia § 41 ods. 2 Trestného zákona je pôvodne uložený trest v zrejmom nepomere k závažnosti činu alebo k pomerom páchatel'a, alebo uložený druh trestu je v zrejmom rozpore s účelom trestu (čím by bola splnená aj druhá podmienka pre povolenie obnovy konania v zmysle § 394 ods. 1 Trestného poriadku).

B. S. bol v pôvodnom konaní uložený trest odňatia slobody vo výmere sedem rokov, za použitia § 172 ods. 1, § 36 písm. j), § 42 ods. 1, § 41 ods. 2, a § 39 ods. 1, ods. 3 písm. e) Trestného zákona. Podľa § 172 ods. 1 Trestného zákona za uvedený trestný čin možno uložiť trest odňatia slobody v rozmedzí od štyroch rokov do desiatich rokov. Súd v pôvodnom konaní prihliadol na jednu poľahčujúcu okolnosť, pričom nezistil žiadnu priťažujúcu okolnosť, preto v zmysle § 38 ods. 2, ods. 3 Trestného zákona bola v zmysle tohto ustanovenia trestná sadzba upravená na štyri roky až osem rokov. Vzhľadom na skutočnosť, že súd v tomto prípade ale ukladal trest súhrnný, v zmysle § 42 ods. 1 a § 41 ods. 2 Trestného zákona sa trestná sadzba v konečnom dôsledku upravila na štyri roky až desať rokov a osem mesiacov. V zmysle ustanovenia asperačnej zásady, ktorá po náleze ÚS SR stratila účinnosť, bol súd povinný ukladať trest odňatia slobody nad sedem rokov a štyri mesiace (nad jednu polovicu takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody).

Pri ukladaní trestu v tomto prípade súd zároveň aplikoval ustanovenie § 39 ods. 1, ods. 3 písm. e) Trestného zákona, a použil teda ustanovenie upravujúce mimoriadne zníženie trestu. V tejto súvislosti súd považuje za potrebné uviesť, že v prípade aplikácie § 39 ods. 3 písm. e) Trestného zákona súd ale musí vychádzať z trestnej sadzby uvedenej v osobitnej časti Trestného zákona (nesmie uložiť trest kratší ako šesť mesiacov, ak je v osobitnej časti tohto zákona dolná hranica trestnej sadzby trestu odňatia slobody menej ako päť rokov).

Z uvedeného je potom zrejmé, že v prípade použitia ustanovení o mimoriadnom znížení trestu súd v pôvodnom konaní vychádzal z trestnej sadzby štyri roky až desať rokov (ustanovenej v osobitnej časti Trestného zákona), a nie z trestnej sadzby upravenej časťou asperačnej zásady, ktorá po náleze ÚS SR stratila účinnosť. Súd tak aj v pôvodnom konaní mohol odsúdenému B. S. uložiť trest odňatia slobody vo výmere minimálne šesť mesiacov. V pôvodnom konaní teda súd pri ukladaní trestu odňatia slobody vychádzal z trestnej sadzby štyri roky až desať rokov, teda z takej trestnej sadzby, z ktorej by súd vychádzal aj po náleze ÚS SR o nesúlade časti asperačnej zásady s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Z vyššie uvedeného je zrejmé, že v tomto prípade súd nemal preukázané, že by boli kumulatívne splnené obidve podmienky pre povolenie obnovy konania tak, ako to uvádza § 394 ods. 1 Trestného poriadku. V tomto prípade síce súd zistil existenciu novej

skutočnosti súdu skôr neznámej (splnenie prvej podmienky), avšak nezistil splnenie druhej podmienky, t. j. že by nové rozhodnutie mohlo byť pre odsúdeného B. S. priaznivejšie (že by bola použitá pre neho priaznivejšia trestná sadzba, než ktorá bola použitá pri pôvodnom rozhodovaní o treste). Tak v pôvodnom, ako aj v potenciálne novom konaní (po strate účinnosti časti asperačnej zásady) by bola použitá rovnaká trestná sadzba, t. j. štyri roky až desať rokov. Povolenie obnovy konania v prípade odsúdeného B. S. by tak v zmysle § 394 ods. 1 Trestného poriadku prichádzalo do úvahy len vtedy, ak by v pôvodnom konaní bola použitá trestná sadzba, ktorá je pre neho menej priaznivá, čo však nie je tento prípad.

Podľa § 399 ods. 2 Trestného poriadku súd návrh na povolenie obnovy konania zamietne, ak nezistí podmienky obnovy konania podľa § 394.

Nezmeniteľnosť a záväznosť rozhodnutia, ktoré nadobudlo právoplatnosť, je jednou zo záruk právnej istoty. Náprava rozhodnutia sa spravidla môže docieľiť v riadnom dvojinštančnom postupe formou odvolania ako riadneho opravného prostriedku. Výnimkou z tohto pravidla sú mimoriadne opravné prostriedky, ktorými možno dosiahnuť nápravu právoplatných rozhodnutí, medzi ktoré Trestný poriadok zaraďuje aj obnovu konania. Povolenie obnovy konania je v zásade prípustné za splnenia podmienok uvedených v § 394 Trestného poriadku. Súd musí preto najprv skúmať existenciu nových skutočností alebo dôkazov, ktoré neboli súdu skôr známe a až následne zisťovať, či takéto nové skutočnosti alebo dôkazy sami o sebe, alebo v spojení so skutočnosťami, či dôkazmi známymi súdu už predtým, môžu odôvodniť iné rozhodnutie týkajúce sa viny alebo trestu než v pôvodnom konaní. Súd teda nemôže bez ďalšieho prevziať nové skutočnosti či dôkazy, bez toho, aby ich hodnotil vo vzťahu k skutočnostiam a dôkazom, z ktorých vzišlo pôvodné rozhodnutie. Nie každá nová skutočnosť či dôkaz sú tak spôsobilé vyvolať následky prezumované v § 394 ods. 1 Trestného poriadku.

Každý návrh na povolenie obnovy konania treba posudzovať individuálne a prihliadnuť na všetky skutočnosti a dôkazy, ktoré boli známe už v pôvodnom konaní, a ktoré vyšli najavo až po právoplatnosti pôvodného rozhodnutia. Podľa názoru súdu na nález ÚS SR, ako aj stanovisko predsedu trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky nemožno nazerať cez prizmu čisto formalistického chápania, len aby sa učinilo za dost' nálezu ÚS SR, ale je potrebné skúmať, či v konkrétnom prípade je návrh

na povolenie obnovy konania z hľadiska primeranosti trestu opodstatnený, alebo nie, a to za preskúmania splnenia všetkých podmienok uvedených v § 394 Trestného zákona.

Na základe vyššie uvedených skutočností musí súd konštatovať, že v tomto prípade odsúdený B. S. nepreukázal (a súd ani nezistil), splnenie podmienok pre povolenie obnovy konania v zmysle § 394 ods. 1 Trestného poriadku. Nové rozhodnutie z pohľadu primeranosti trestu by v tomto prípade nebolo pre odsúdeného priaznivejšie, pretože v pôvodnom konaní súd pri ukladaní trestu vychádzal z rovnakej trestnej sadzby, ako by tomu bolo aj v prípade straty účinnosti časti asperačnej zásady. Súd taktiež poznamenáva, že v pôvodnom konaní bol odsúdenému ukladaný trest súhrnný, teda trest aj za iný ním spáchaný trestný čin. Podľa názoru súdu preto pôvodne uložený trest nebol neprimeraný, tak ako to uviedol odsúdený B. S. vo svojom návrhu.»

Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 4 Tos 45/2013 zo 14. augusta 2013 tak, že ju zamietol. Krajský súd v napadnutom uznesení okrem iného poukázal na ustanovenie § 394 ods. 1 Trestného poriadku a v tejto súvislosti uviedol, že „*esenciálnou zložkou povolenia obnovy konania je splnenie dvoch základných podmienok a to v danom prípade skutočnosť, či vyšla najavo nová skutočnosť alebo dôkaz súdu skôr neznámy, ktorý by mohol sám o sebe alebo v spojení so skutočnosťami a dôkazmi už skôr známymi odôvodniť iné rozhodnutie o vine alebo o treste, čo v danom prípade nepochybne splnené bolo a to rozhodnutím ÚS SR, o ktoré opiera odsúdený svoj návrh.*

Druhou zložkou, ktorá musí byť súčasne kumulatívne splnená je skutočnosť, že prvostupňový súd musí skúmať aj pôvodne uložený trest a to z pohľadu zrejmého nepomeru závažnosti činu alebo k pomerom páchatel'a, k účelu trestu, závažnosti činu. Tak ako vyplýva z rozhodnutia prvostupňového súdu tento konštatuje, že došlo v danom prípade k splneniu síce prvej podmienky, avšak nezistil v danom prípade splnenie druhej podmienky a to zrejmý nepomer trestu k zákonom stanoveným predpokladom. Prvostupňový súd veľmi podrobne a správne, podľa názoru krajského súdu, zhodnotil pôvodne uložený trest odsúdenému z hľadiska jeho primeranosti a túto argumentáciu si i krajský súd v plnom rozsahu osvojuje a konštatuje, že v danom prípade prvostupňový súd postupoval správne, keď nezistil splnenie zákonných predpokladov tejto druhej okolnosti potrebnej na povolenie

obnovy konania. V tejto súvislosti krajský súd konštatuje, že v pôvodnom konaní sa tak prvostupňový súd ako i neskôr odvolací súd riadne a dôsledne v súlade so zásadami pre ukladanie trestov vysporiadal s individualizáciou trestu v prípade odsúdeného, kde pri určovaní druhu trestu a jeho výmery prihliadal na spôsob spáchania činu, jeho následok, mieru zavinenia, pohnútku, priťažujúce a poľahčujúce okolnosti, osobu páchatela, ako i na možnosti nápravy. Z odôvodnenia týchto rozsudkov je zrejmé, že súdy oboch stupňov sa s týmito požiadavkami v danom konkrétnom prípade veľmi zodpovedne vysporiadali a že v danom prípade prvostupňový súd konajúci o obnove konania nezistil žiadne nedostatky, ktoré by bránili v danom prípade dostatočne individualizácii trestu. Tu súdy v pôvodnom konaní nevychádzali z mechanického postupu pri rozhodovaní o treste. Práve naopak, súdy zhodnotili všetky okolnosti prípadu a vrátane skutočnosti, že v danom prípade bol ukladaný trest súhrnný, čo je tiež podľa názoru krajského súdu veľmi dôležitá okolnosť, teda nebol ukladaný iba za jednu trestnú činnosť, ale bol ukladaný za viac trestných činov. Podľa názoru krajského súdu by návrh na povolenie obnovy konania bolo možné v danom konkrétnom prípade povoliť jedine v tom prípade, ak by trest, ktorý bol obžalovanému uložený, bol neprímerane prísny a bol by odôvodnený v rozpore s účelom trestu. V tomto prípade však krajský súd takéto splnenie podmienky v súlade s rozhodnutím prvostupňového súdu nezistil a trest uložený v pôvodnom konaní považuje i krajský súd za trest vydaný v súlade so všetkými zákonnými ustanoveniami, ktoré upravujú účel trestu a jeho význam.“.

Sťažovateľ s poukazom na § 41b ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) tvrdí, že v jeho trestnej veci bolo povinnosťou všeobecných súdov povoliť obnovu konania. V súvislosti s týmto tvrdením sťažovateľ poukazuje na stanovisko predsedu trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) JUDr. Haralada Stiffela k postupu súdu prvého stupňa vo vzťahu k vykonaniu nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012.

Sťažovateľ argumentuje v prospech povolenia obnovy konania, poukazuje tiež na čl. 50 ods. 6 ústavy, podľa ktorého trestnosť činu sa posudzuje a trest sa ukladá podľa

zákona účinného v čase, keď bol čin spáchaný. Neskorší zákon sa použije, ak je to pre páchatel'a priaznivejšie.

Sťažovateľ zastáva názor, že ak všeobecné sudy rozhodujúce o povolení obnovy konania v jeho trestnej veci nerešpektovali § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde, tak sú ich rozhodnutia protiústavné, pričom navyše poukazuje na skutočnosť, že napadnuté rozhodnutia okresného súdu a krajského súdu sú odlišné od rozhodnutí iných všeobecných súdov v Slovenskej republike týkajúcich sa povolenia obnovy konania v súvislosti s nálezom ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012, ktoré obnovu konania povolili len s poukazom na predmetný nález ústavného súdu a jeho dopad na trestné veci v zmysle § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde. Sťažovateľ ako príklady odlišnej rozhodovacej praxe všeobecných súdov poukazuje na tieto rozhodnutia:

rozhodnutie Krajského súdu v Nitre sp. zn. 2 Tos 51/2013 z 30. apríla 2013, rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 1 Tos 36/2013 z 15. mája 2013, rozhodnutie krajského súdu sp. zn. 2 Tos 40/2013 zo 7. mája 2013, rozhodnutie Okresného súdu Partizánske sp. zn. 2 Nt 13/2013, rozhodnutie Okresného súdu Topoľčany sp. zn. 2 Nt 3/2013, rozhodnutie Okresného súdu Liptovský Mikuláš sp. zn. 2 Nt 5/2013 z 3. júna 2013, rozhodnutie Okresného súdu Trnava sp. zn. 6 Nt 70/2013 z 2. mája 2013, rozhodnutie Okresného súdu Poprad sp. zn. 5 Nt 4/2013 z 23. mája 2013, rozhodnutie Okresného súdu Bánovce nad Bebravou sp. zn. 1 Nt 1/2013 z 23. apríla 2013, rozhodnutie Okresného súdu Partizánske sp. zn. 2 Nt 6/2013 z 2. apríla 2013 a rozhodnutie Okresného súdu Pezinok sp. zn. 2 Nt 11/2013 z 22. apríla 2013.

Sťažovateľ tvrdí, že *„súd povoliť obnovu konania mal podľa ustanovení Trestného poriadku v spojitosti s § 41b ods. 1 ZoÚS, pretože v tomto zákone ide predovšetkým o to, aby sa z rozsudku odstránila protiústavná časť, pretože táto z toho rozsudku robí protiústavný a na základe protiústavného rozsudku vykonávam protiústavný trest, teda protiústavne je na mne obmedzovaná sloboda, ktorú zaručuje ústava a tento stav trvá. Preto je nutné obnoviť konanie a v novom konaní vyniesť nový trest (hoci aj taký istý), ale je nutné v ňom uplatniť čl. 50 ods. 6 Ústavy SR a § 2 ods. 1 T. Z. ktoré určujú jeho pôsobnosť. To umožňuje ak rozsudok nebol vykonaný, rozhodnúť v prospech páchatel'a a na základe zmeny*

zákona vyvolanej nálezom Ústavného súdu SR, aj keď k nej došlo po spáchaní trestného činu a po odsúdení páchatel'a.“

Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti sťažovateľa navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Okresný súd vo Zvolene vo svojom rozhodnutí v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Nt/3/2013-14 a taktiež Krajský súd v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tos/45/2012 porušil sťažovateľove základné práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a taktiež porušili čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru na ochranu základných ľudských práv a slobôd, právo na spravodlivé súdne konanie a princíp právnej istoty vychádzajúc z čl. 1 ods. 1 Ústavy SR. Pretože porušenie základného práva spôsobili okresný ako aj krajský súd Ústavnému súdu SR navrhujem, aby zrušil rozhodnutie Krajského súdu v Banskej Bystrici a prikázal vec znova prerokovať a rozhodnúť.

Ďalej navrhujem, aby mi Ústavný súd SR priznal primerané finančné zadosťučinenie pre spôsobené ťažkosti porušením mojich základných práv a to v sume 2.000,- EURO od Okresného súdu vo Zvolene, ktoré je povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti nález, a sumu 3.000,- EURO od Krajského súdu v Banskej Bystrici, ktoré je povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti nález.“

Sťažovateľ zároveň požiadal aj o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Podľa § 25 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa návrh neodložil alebo neodmietol, prijme sa na ďalšie konanie v rozsahu, ktorý sa vymedzí vo výroku uznesenia o prijatí návrhu.

Sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutými uzneseniami okresného súdu a krajského súdu, ako aj postupom, ktorý predchádzal ich vydaniu.

1. K namietanému porušeniu základných práv a slobôd postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Nt 3/2013 a jeho uznesením z 21. júna 2013

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť.

Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

Sťažovateľ mal podľa príslušných ustanovení Trestného poriadku právo podať proti napadnutému uzneseniu okresného súdu sťažnosť (čo aj urobil), o ktorej bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o sťažnosti sťažovateľa v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd pri predbežnom prerokovaní túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

2. K namietanému porušeniu základných práv a slobôd postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tos 45/2013 a jeho uznesením zo 14. augusta 2013

Kľúčová námietka sťažovateľa je založená na tvrdení, že krajský súd mal vyhovieť jeho sťažnosti a povoliť obnovu konania v jeho trestnej veci bez ďalšieho, keďže postačujúcim dôvodom na povolenie obnovy konania bola skutočnosť, že mu bol v pôvodnom konaní uložený trest odňatia slobody za použitia asperačnej zásady, ktorá bola následne nálezom ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 vyhlásená za nesúladnú s ústavou, a z tohto dôvodu bolo potrebné aplikovať (len) § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde a obnovu konania povoliť.

Podľa § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde ak súd v trestnom konaní vydal na základe právneho predpisu, ktorý neskôr stratil účinnosť podľa čl. 125 ústavy, rozsudok, ktorý nadobudol právoplatnosť, ale nebol vykonaný, strata účinnosti takého právneho

predpisu, jeho časti alebo niektorého ustanovenia je dôvodom obnovy konania podľa ustanovení Trestného poriadku.

Ústavný súd sa v súvislosti s prípravou predbežného prerokovania sťažnosti oboznámil s obsahom stanoviska Trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu (ďalej len „stanovisko trestnoprávneho kolégia“) sp. zn. Tpj 44/2013 z 26. novembra 2013. V stanovisku trestnoprávneho kolégia sa najmä uvádza:

«I. Ustanovenie § 394 ods. 1 Trestného poriadku upravuje podmienky obnovy konania, ktoré sa týkajú nedostatkov skutkových zistení, vrátane osoby páchatel'a – ako skutočnosti alebo dôkazov súdu skôr neznámych, ktoré vyšli najavo až po právoplatnosti rozhodnutia. Netýkajú sa zmeny právneho stavu, t. j. zákonných podkladov posudzovania trestnosti činu a ukladania trestu. Nález Ústavného súdu SR, že právny predpis, jeho časť alebo niektoré ustanovenie nie je v súlade s Ústavou, preto nemôže byť „novou skutočnosťou súdu skôr neznámou“ v zmysle § 394 ods. 1 Tr. por. a tým len jednou z podmienok obnovy konania, ale ak bol z tohto dôvodu podaný návrh na obnovu konania, je dôvodom obnovy konania „ex lege“, t. j. na základe § 41b ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov.

II. Ak je podaný návrh na povolenie obnovy konania vo veci, ktorá sa skončila právoplatným rozhodnutím, ktorý vychádza len zo skutočností predpokladaných v ustanovení § 41b ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii ústavného súdu, je splnenie podmienok obnovy konania konštatované už v tomto ustanovení. Preto súd už nemôže skúmať splnenie iných podmienok uvedených v § 394 ods. 1 Trestného poriadku, ale obnovu konania povolí podľa § 394 ods. 1 Trestného poriadku z dôvodu uvedeného v § 41b ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. v znení neskorších predpisov.

III. Ak bolo použité ustanovenie podľa § 39 ods. 1 alebo ods. 2 písmeno a) až c) alebo písm. e) Trestného zákona o mimoriadnom znížení trestu odňatia slobody vo vzťahu ku trestnej sadzbe trestu odňatia slobody upravenej podľa § 41 ods. 2 Trestného zákona v znení účinnom do 21. decembra 2012, ustanovenie § 41b ods. 1 zák. č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, , o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov, v spojitosti s nálezom Ústavného súdu Slovenskej

republiky z 28. novembra 2012, sp. zn. PL. ÚS 106/2011, vyhláseného v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod číslom 428/2012, 21. decembra 2012, sa nepoužije.

Dôvody:

Účinky použitia ustanovenia § 41 ods. 2 Trestného zákona v znení účinnom pred 21. decembrom 2012, časti prvej vety za bodkočiarkou, sú negované použitím ustanovenia § 39 ods. 1 alebo ods. 2 písm. a) až c) alebo písm. e) Trestného zákona. Sprísnená trestná sadzba v tomto prípade nebola použitá, a to pre jej neprimeranú prísnosť vzhľadom na okolnosti prípadu alebo pomery páchatel'a, alebo nebola použitá z iného zákonom určeného dôvodu. Súd v týchto prípadoch mohol v zákonom ustanovenom rozsahu znížiť trest až pod dolnú hranicu trestnej sadzby trestu odňatia slobody ustanovenú v osobitnej časti Trestného zákona, teda zníženie sa neodvíjalo od dolnej hranice trestnej sadzby určenej podľa § 41 ods. 2 Trestného zákona v znení účinnom do 21. decembra 2012, časti prvej vety za bodkočiarkou. Súd teda mohol využiť celú časť sadzby pod asperačne zvýšenou spodnou hranicou a uložiť (s prílušným obmedzením) ešte aj nižší trest (k tomu pozri aj rozhodnutie 13. publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdu súdov Slovenskej republiky čiastka 1/2013).

V takom prípade sa ustanovenie § 41b zákona č. 38/1993 Z. z. v znení neskorších predpisov v spojení s nálezom Ústavného súdu z 28. novembra 2012, sp. zn. PL. ÚS 106/2011, nepoužije, nakoľko ústavne nesúladne účinky ustanovenia § 41 ods. 2 Trestného zákona v znení účinnom do 21. decembra 2012, časti prvej vety za bodkočiarkou, na dotknuté prípady nedopadli, preto návrh na obnovu konania podaný na základe uvedeného nálezu ústavného súdu treba zamietnuť podľa § 399 ods. 2 Tr. por.»

Ústavný súd oceňuje, že najvyšší súd (resp. jeho trestnoprávne kolégium) aj v súvislosti s právnym problémom nastoleným v sťažnosti sťažovateľa uplatnil svoje oprávnenie zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov vyplývajúce mu z príslušných ustanovení zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov [najmä § 8 ods. 3, § 20 ods. 1 písm. b) a § 22], pričom poukazuje na svoju konštantnú judikatúru, v zmysle ktorej nie je jeho úlohou zjednocovať rozhodovaciu prax všeobecných súdov, lebo zjednocovanie rozhodovacej praxe je vecou odvolacích súdov,

resp. najvyššieho súdu (obdobne napr. I. ÚS 199/07, I. ÚS 235/07). Navyše, s právnymi východiskami, na ktorých je založené stanovisko trestnoprávneho kolégia, sa ústavný súd stotožňuje.

Zo stanoviska trestnoprávneho kolégia vyplýva, že prostredníctvom neho došlo k zjednoteniu rozhodovacej praxe všeobecných súdov tak, že v prípade rozhodovania o návrhu na povolenie obnovy konania vo veci, ktorá sa skončila právoplatným rozhodnutím, ktorý vychádza len zo skutočností predpokladaných v ustanovení § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde, je splnenie podmienok obnovy konania konštatované už v tomto ustanovení, a z tohto dôvodu všeobecný súd rozhodujúci o návrhu na povolenie obnovy konania už nemôže skúmať splnenie iných podmienok uvedených v § 394 ods. 1 Trestného poriadku a obnovu konania musí povoliť podľa § 394 ods. 1 Trestného poriadku z dôvodu uvedeného v § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde. Tento právny názor trestnoprávneho kolégia v zásade korešponduje argumentácii sťažovateľa.

Trestnoprávne kolégium najvyššieho súdu vo svojom stanovisku však ustanovilo aj výnimku z uvedeného právneho názoru založeného na povinnosti všeobecných súdov povoliť obnovu konania len s poukazom na 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde, ktorá sa uplatní v prípade, ak pri ukladaní trestu odňatia slobody pri trestnej sadzbe trestu odňatia slobody upravenej podľa § 41 ods. 2 Trestného zákona v znení účinnom do 21. decembra 2012 (tzv. „asperačná zásada“, pozn.) boli použité ustanovenia § 39 ods. 1 alebo ods. 2 písm. a) až c) alebo písm. e) Trestného zákona o mimoriadnom znížení trestu odňatia slobody; v takomto prípade nedôjde k aplikácii § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde.

V rozsudku krajského súdu sp. zn. 3 To 206/2011 zo 14. decembra 2011, ktorým odvolací súd potvrdil odsudzujúci rozsudok okresného súdu sp. zn. T 223/2009 z 5. októbra 2011 týkajúci sa sťažovateľa, sa okrem iného uvádza: *„Na základe týchto skutočností odvolací súd aj po prehodnotení ust. § 34 ods. 1, 4 Tr. zák., podľa ktorých trest má zabezpečiť ochranu spoločnosti pred páchatel'om tým, že mu zabráni v páchaní ďalšej trestnej činnosti a vytvorí podmienky na jeho výchovu k tomu, aby viedol riadny život a súčasne iných odradí od páchania trestných činov; trest zároveň vyjadruje morálne*

odsúdenie páchatel'a spoločnosťou a pri určovaní druhu trestu a jeho výmery súd prihliadne najmä na spôsob spáchania činu a jeho následok, zavinenie, pohnútku, príťažujúce okolnosti, poľahčujúce okolnosti a na osobu páchatel'a, jeho pomery a možnosť jeho nápravy, ako aj § 34 ods. 5 písm. b) Tr. zák., v ktorom sa uvádza, že pri určovaní druhu trestu a jeho výmery súd prihliadne u organizátora, objednávateľa, návodcu a pomocníka aj na význam a povahu ich účasti na spáchanom trestnom čine, dospel k záveru, že trest, ktorý uložil obžalovanému súd prvého stupňa, a to vo výmere 8 rokov a 8 mesiacov je neprimerane prísny, a preto postupom podľa § 39 ods. 1 Tr. zák. obžalovanému znížil trest odňatia slobody pod zákonom stanovenú trestnú sadzbu a uložil mu súhrnný nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere 7 rokov za súčasného zrušenia výroku o treste trestného rozkazu Okresného súdu Zvolen, č. 0 T 13/2009 zo dňa 23. 04. 2009, ako aj všetky ďalšie rozhodnutia, na tento výrok obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad.“

Z citovanej časti napadnutého uznesenia krajského súdu, ako aj z rozsudku okresného súdu sp. zn. 2 T 223/2009 z 5. októbra 2011 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 3 To 206/2011 zo 14. decembra 2011 vyplýva, že krajský súd pri ukladaní trestu sťažovateľovi aplikoval tak § 41 ods. 2 Trestného zákona v znení účinnom do 21. decembra 2012, ako aj (okrem ďalších ustanovení Trestného zákona, pozn.) § 39 ods. 1 a 3 písm. e) Trestného zákona, t. j. použil ustanovenia upravujúce mimoriadne zníženie trestu odňatia slobody. Vo veci sťažovateľa teda došlo k právnej situácii, ktorú predpokladá bod III stanoviska trestnoprávneho kolégia. Z uvedeného dôvodu nebolo možné pri rozhodovaní o žiadosti sťažovateľa o povolenie obnovy konania mechanicky aplikovať § 41b ods. 1 zákona o ústavnom súde a naopak bolo potrebné uplatniť z neho výnimku, na ktorú sa poukazuje v časti III stanoviska trestnoprávneho kolégia.

Na základe uvedeného ústavný súd zastáva názor, že krajský súd rozhodujúci o sťažnosti sťažovateľa proti napadnutému uzneseniu okresného súdu uplatnil ústavne konformný výklad príslušných ustanovení Trestného poriadku a zákona o ústavnom súde, keď sťažnosť sťažovateľa zamietol. Za týchto okolností nič nesignalizuje, že by napadnutým uznesením krajského súdu mohlo dôjsť k porušeniu sťažovateľom označeného

základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd preto túto časť sťažnosti pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. januára 2014